

Nursing Emotional Habitus Concept Analysis

Hemşirelik Duygusal Habitusu Kavram Analizi

Bahatur MALAK AKGÜN^{a*} ^a Associate Professor, Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Ardahan University, Ardahan, Türkiye. [ROR](#)^a Doçent Doktor, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ardahan Üniversitesi, Ardahan, Türkiye. [ROR](#)^{*} Corresponding Author / İletişimden Sorumlu Yazar, E-mail: bahnur_mk@hotmail.com

ARTICLE INFO

Article History:

Received: 10.10.2023

Received in revised form: 04.02.2024

Accepted: 12.02.2024

Publication: 29.04.2024

Citation:

Malak Akgün, B. (2024). Nursing Emotional Habitus Concept Analysis. *Artuklu Health*, 8, 51-59. <https://doi.org/10.58252/artukluhealth.1475150>

ABSTRACT

Introduction: It is aimed to analyze the concept by examining the structure, meaning and function of the concept of nursing emotional habitus and to create its conceptual definition.

Methods: Walker and Avant's well-established method of concept analysis was employed to clarify of the concept of nursing emotional habitus.

Results: In order to gain a professional nursing identity and to provide holistic caring by meeting the emotional needs of the patient, basic ethical values, caring ethics and rules of feeling should be internalized. Patient nurses should be empathetic in communication, be aware of both their own and patients' feelings, understand verbal and non-verbal communication messages, evaluate when emotions can be expressed, and know how to express emotions appropriately by regulating the expression of emotions. Emotions emerging from patient nurse interaction should be managed effectively. Emotional capital gained through education should be converted into emotional labor as a habit, identity, tendency, and predisposition, without much conscious thought.

Conclusion: It has been determined that the characteristics of nursing emotional habitus (such as ethical values, effective communication skills) can be internalized through training. Along with this internalization, emotional labour will emerge in nursing services as a habit, identity, temperament, tendency, predisposition, lifestyle. Qualitative research methods such as observation and interviews are used to understand the nursing emotional habitus.

Keywords: Habitus, Emotional habitus, Emotional work, Nursing, Concept analysis, Qualitative research

MAKALE BİLGİLERİ

Makale Geçmişi:

Geliş Tarihi: 10.10.2023

Revizyon Tarihi: 04.02.2024

Kabul Tarihi: 12.02.2024

Yayın Tarihi: 29.04.2024

Atf Bilgisi:

Malak Akgün, B. (2024). Hemşirelik Duygusal Habitusu Kavram Analizi. *Artuklu Health*, 8, 51-59. <https://doi.org/10.58252/artukluhealth.1475150>

ÖZET

Giriş: Hemşirelik duygusal habitusu kavramının yapısı, anlamı ve işlevi incelenerek kavram analizinin gerçekleştirilmesi ve hemşirelik duygusal habitusunun kavramsal bir tanımının oluşturulması amaçlanmıştır.

Yöntem: Hemşirelik duygusal habitusu kavramını açıklamak için Walker ve Avant'ın kavram analizi yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular: Profesyonel hemşirelik kimliğini kazanmak, hasta duygusal gereksinimlerinin karşılanarak holistik bakım sunmak için temel etik değerler, bakım etiği ve hissetme kuralları içselleştirilmelidir. Hasta hemşire iletişiminde empati sağlanmalıdır. Hemşire hem kendi duygularının hem de hastaların duygularının farkında olmalı, sözel ve sözel olmayan iletişim mesajları anlaşılmalı, duyguların ne zaman ifade ediliş edilmeyeceği değerlendirilebilmelidir. Ayrıca duyguların ifadesinin düzenlenmesi gerçekleştirilerek, duyguların uygun olarak nasıl ifade edilebileceği bilinmelidir. Hasta hemşire etkileşimi sonucu ortaya çıkan duygular etkin bir şekilde yönetilebilmelidir. Eğitim ile kazanılan duygusal sermaye bir alışkanlık, kimlik, eğilim, yakınlık şeklinde çok da düşünülmeden duygusal emeğe dönüştürülmelidir. Hemşirelik duygusal habitusunu anlamak amacıyla gözlem, görüşme gibi nitel araştırma yöntemleri kullanılmaktadır.

Sonuç: Hemşirelik duygusal habitusu özellikleri (etik değerler, etkili iletişim becerileri gibi) kişinin alacağı eğitimle içselleştirilebileceği belirlenmiştir. Bu içselleştirmeyle birlikte duygusal emek bir alışkanlık, kimlik, mizaç, eğilim, yakınlık, üslup, yaşam tarzı/hayat tarzı şeklinde hemşirelik hizmetlerinde ortaya çıkacaktır.

Anahtar Kelimeler: Habitus, Duygusal habitus, Duygusal emek, Hemşirelik, Kavram analizi, Nitel araştırma

1. Giriş

Hemşirelik duygusal habitusu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde; çalışmaların çoğunlukla nitel araştırma deseninde olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar; hemşirelerin ve bakım sağlayıcılarının duygusal habitusu sosyal bağlam içerisinde değerlendirmeye çalışmışlardır. Hemşirelik duygusal habitusu kavramı, hemşirelik uygulamaları içerisinde önemli bir yere sahip olmakla birlikte (Hirvonen ve Husso, 2012; Husso ve Hirvonen, 2012; Virkki, 2008a, 2008b) literatürde duygusal habitus veya hemşirelik duygusal habitusu ile ilgili yeterli düzeyde tanımlara rastlanmamıştır. Bu tanımlarda da kavram bir bütün olarak tanımlanamamış ve sadece kavramın birer bölümüne değinilmiştir. Örneğin; duygusal habitus, hasta gereksinimlerine yanıt verebilme yeteneğine bir temel oluşturan ve hasta gereksinimlerini empatik düzeyde bir anlama yeterliliği olarak tanımlanmıştır (Husso ve Hirvonen, 2012). Kavram, duygu yönetme şeklinin içselleştirilmesi ve bilinçli duygu yönetimi gerçekleştirilmesi olarak da tanımlanmıştır (Virkki, 2008b). Duygusal habitusun bakım alanındaki hissetme kurallarına (görgü kurallarının beklentileri) ve temel etik değerlere uygun olarak şekillenen ve bakım sunanların bu kural ve değerleri içselleştirmesi sonucu duygularının oluşması ve duygularını ifade etme eğilimleri anlamına geldiği de açıklanmıştır (Virkki, 2008a, 2008b). Bu şekilde yeterli olmayan ve kavramı kapsamlı tanımlayamayan tanımlar; kavramın tam ve doğru bir şekilde anlaşılır olmadığını göstermektedir. Ayrıca literatürde bu kavrama ilişkin bir kavram analizinin gerçekleştirildiği bir çalışmaya da rastlanmamıştır. Bunun için literatürde bu kavrama ilişkin bir analize gereksinim olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle çalışmanın literatürdeki bu boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Kaliteli ve etkin hemşirelik bakımı için hemşirelik ve duygusal habitus kavramının sentezlenmesi ve kullanıma aktarılması “hemşirelik duygusal habitusu” kavramının ele alınması yolu ile kolaylaştırılabilir. Duygusal habitus kavramının kullanıldığı çalışmalardan yola çıkılarak, sağlık hizmetine ve hemşirelik mesleğine yeni bakış açısı kazandırılabilir. Bu nedenle “hemşirelik duygusal habitusu” kavramına açıklık getirilmesi, kavramın doğru bir şekilde anlaşılır olması ve standart bir dil oluşturulması önemlidir. Böylece hemşirelik kavramsal bilgisi ve uygulama deneyimleri anlamlı hale dönüştürülecektir. Sonuçta bu kavramın hemşirelik literatürüne kazandırılması, hemşirelik mesleğine katkı sağlayacak, bakım sürecinde yol gösterici olacak ve hemşirelik sürecine de katkı sağlayacaktır. Çünkü hemşirelerin

uygulamalarına yansıyan bu eğilimin adı konulmuş ve hemşirelerde bir farkındalık oluşturulmuş olacaktır.

Habitus, gruplara kimlik kazandıran toplumsal bir topografyadır. Bu şekilde hemşirelere bakım koşullarına uyumlu bir mizaç kazanmalarını sağlar (Scheer, 2012; Bourdieu ve Wacquant, 2012; Bourdieu, 2006). Bunun için duygusal habitus, hemşirelik kimliği üzerine çalışmada kullanışlıdır. Hemşireler, bakım alanlara hemşirelik kimliği ile duygusal emek sergilerler (Theodosius, 2008). Bu bağlamda bakım üzerine yapılan araştırmalar duygusal emek, bireysel ve mesleki benlik veya kimlik kavramları üzerine incelemeler yapmayı gerektirmektedir (Hirvonen ve Husso, 2012; Husso ve Hirvonen 2012). Çalışmanın dizaynı ve hemşirelik mesleğine katkısı bu öngörü üzerine kurulmuştur. Hemşirelik duygusal habitusu tanımının netleştirilmesi ile hemşirelik duygusal habitusu daha anlaşılır olacaktır. Dolayısıyla hemşirelik eğitim programlarının ve hemşirelik bakım planlarının daha etkili hazırlanacağı ve düzenleneceği düşünülmüştür. Çünkü duygular; iletişimsel ve ilişkisel olduğu için kişisel ve sosyal kimliği anlaşılır kılar ve ifade eder. Bu nedenle duygusal habitus, hemşirenin mesleki kimliğini anlaşılır kılar ve ifade eder. Duyguların bu özellikleri ile hemşirelik kimliği üzerine çalışmak mümkün olur (Scheer, 2012; Theodosius, 2008). Ek olarak bakım alanında duygusal habitus, hemşirelere terapötik ve yardım edici iletişim becerileri olarak adlandırılabilir iletişim yatkınlığı ya da eğilimi (habitusu) sağlar. Hemşireler duygusal habitus kazanarak hem kendi hem hasta duygularını anlayarak ve yöneterek psikososyal bakım sağlayabilirler (Akgün ve Öz, 2023).

Bu çalışmada hemşirelik duygusal habitusu kavramının yapısı, anlamı ve işlevi incelenerek, kavram analizinin gerçekleştirilmesi ve hemşirelik duygusal habitusunun kavramsal bir tanımının oluşturulması amaçlanmıştır.

2. Yöntem

Bu çalışmada, hemşirelik duygusal habitusu kavramının analizi için Walker ve Avant'ın (2011) sekiz basamaktan oluşan kavram analizi yöntemi kullanılmıştır. Kavram analizi; bir kavramın yapısının, anlamının ve işlevinin incelenmesidir. Kavram analizi yöntemiyle; kavramın daha basit, anlaşılır ve kolay kullanılabilir bir kavrama dönüşmesi mümkün olacaktır. Bu analiz; bir kavramın araştırılması, netleştirilmesi, geçerliliğinin sağlanması, tanımlanması ve benzer kavramlarla ayrışması için bilgi sağlayan bir süreçtir ve özen gerektirir. İncelenen kavramın temel öğeleri, işlevi açık ve anlaşılır biçimde irdelenir. Kavram analizi için klasik

ve geleneksel bir yöntem olarak kabul edilen bu yöntem, işlevsel bir tanım elde edilmesine ve hemşirelik mesleği için standart bir dil oluşturulmasına olanak sağlayacaktır. Bu kavram analizinin birincil amacı, bir kavramın tanımlanmış özellikleri ile ilgisiz özellikler arasında ayırım yapmaktır. Bir kavram izole edildikçe kavramın iç yapısını görmek daha kolay olacaktır. Çünkü kavramlar zaman içinde değişen bilişsel yapılardır. Bu kavram analizinin amacı; kavramları analiz etmek, tanımlamak, geliştirmek ve değerlendirmek olduğu için bu yöntem hemşirelik mesleğinde kullanılan kavramları analiz etmek için oldukça kullanışlıdır. Bu kavram analizi yöntemi hemşirelik biliminde kullanılan kavramların işlevsel bir tanımını ortaya çıkarmak için bir adım adım analiz anlayışı savunmaktadır (Aydan, 2018; Walker ve Avant, 2011). Bunun için Walker ve Avant (2011)'in kavram analizi yöntemi çalışma yöntemi olarak seçilmiştir. Bu yöntemde kavram analizi basamakları aşağıdaki gibidir;

Kavram seçimi; gereksinimler doğrultusunda analiz edilecek kavram seçilir (Walker ve Avant, 2011). Bu doğrultuda duygusal habitus kavramının seçilme nedeni; duygusal habitus kavramının yetersiz ve kapsamlı tanımlanmaması, var olan tanımların tam ve doğru bir şekilde anlaşılır olmaması ve kavramı bir bütün olarak tanımlayamamaları, sadece kavramın birer bölümüne değinmeleridir (Hirvonen ve Husso, 2012; Husso ve Hirvonen 2012; Virkki, 2008a, 2008b).

Kavram analiz amacının belirlenmesi; gereksinimler doğrultusunda kavram analizinin amacı belirlenir (Walker ve Avant, 2011). Bu çalışmada hemşirelik duygusal habitusu kavramının yapısı, anlamı ve işlevi incelenerek, kavram analizinin gerçekleştirilmesi ve hemşirelik duygusal habitusunun kavramsal bir tanımının oluşturulması amaçlanmıştır.

Kavramın bulunabilen tüm kullanım alanlarının belirlenmesi; kavramın sözlük tanımları, tüm kullanım alanları ve kullanım şekilleri belirlenir (Walker ve Avant, 2011). Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü'ne (2021) ve Oxford İngilizce Sözlüğü'ne (English Dictionary) (2021) göre kavramın sözlük tanımları yapılmıştır. Duygusal habitus kavramının kavramlaşmasında Bourdieu'nün (2006) sosyolojisine ait habitus ve Hochschild'in (1979) duygusal çalışma (emotional work) ya da duygusal emek (emotional labour) kavramları kullanıldığı için duygusal habitus kavramının tüm kullanım alanları ve kullanım şekilleri bu iki kuram çerçevesinde belirlenmiştir.

Kavramın tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesi; literatürde kavramın tanımlanan özellikleri belirlenir (Walker ve Avant, 2011).

Kavramın tanımlayıcı özellikleri, duygusal habitus kavramının kullanım alanlarından yola çıkılarak elde edilen özellikleri içerdiği için duygusal habitus tanımı yapılırken karşımıza çıkan alışkanlık, kimlik, mizaç, eğilim, yakınlık, üslup, yaşam tarzı/hayat tarzı, his, duygu ve emek sözcükleri üzerinde durulmuştur. Habitus, duygusal emek ve duygusal çalışma kavramlarının tanımlarında yer alan eğilim, yakınlık, empati, hissetme kuralları, duygu yönetimi ve duyguların uygun bir şekilde ifade edilmesi kavramlarının da üzerinde durulmuştur (Akgün ve Öz, 2023; Hirvonen ve Husso, 2012; Husso ve Hirvonen 2012; Hochschild, 1979; Scheer, 2012; Virkki, 2008a, 2008b; Theodosius, 2008).

Model vakanın oluşturulması; kavramın belirlenmiş tanımlayıcı özelliklerinin tamamını içeren örnek bir vaka oluşturulur (Walker ve Avant, 2011). Duygusal habitus kavramının tanımlayıcı özellikleri içerisinde yer alan hemşire alışkanlığına, kimliğine, mizacına, eğilimine, yakınlığına, üslubuna, yaşam tarzına, hissine, duygusuna ve emeğine (Akgün ve Öz, 2023; Hirvonen ve Husso, 2012; Hochschild, 1979; Husso ve Hirvonen 2012; Virkki, 2008a, 2008b; Scheer, 2012; Theodosius, 2008) oluşturulan örnek vakada yer verilmiştir.

Sınırdaki ve karşıt vakanın oluşturulması; kavramın tanımlayıcı özelliklerinden bazılarını içeren sınırdaki bir vaka oluşturulur. Bu vaka, kavramın tanımlayıcı özelliklerinden hiçbirini içermeyen karşıt bir vaka. Bu vakaların temel amacı kavramın tanımlayıcı özelliklerinden hangisinin bu alanda "anamlı" hangisinin "anlamsız" olduğuna karar vermeye yardımcı olmasıdır (Walker ve Avant, 2011). Bunun için duygusal habitus kavramının tanımlayıcı özellikleri içerisinde yer almayan hemşire özelliklerinin yer aldığı bir karşıt vaka oluşturulmuştur. Duygusal habitus kavramının sonuçları içerisinde hemşirelik kimliğinin kazanılması ve hemşirelik mesleği amacı olan holistik uygulamaların gerçekleştirilmesi var olduğu için (Akgün ve Öz, 2023; Malak Akgün, 2019; Malak Akgün ve Öz, 2017) bu karşıt vakada holistik bir bakış açısı benimsemeyen ve duygusal emek sergilemeyen bir hemşire yaklaşımından bahsedilmiştir. Daha sonra bu iki karşıt vakanın hangisinin "anamlı" ve "anlamsız" olduğuna karar verilmiştir.

Kavramla ilgili hazırlayıcı etkenlerin ve sonuçların belirlenmesi; bu kavramın oluşmasında ve ortaya çıkmasında etkili olan etkenler yani hazırlayıcı özellikler ve ortaya çıkması ile karşılaşılan sonuçlar belirlenir (Walker ve Avant, 2011). Duygusal habitus kavramının kavramlaşmasında habitus (Bourdieu, 2006) ve duygusal çalışma ya da duygusal emek (Hochschild, 1979) kavramları kullanıldığı için duygusal habitus kavramının

hazırlayıcı etkenleri olarak bu iki kavram seçilmiştir. Duygusal habitus kavramının sonuçları için ise, hemşirelik kimliğinin kazanılması ve hemşirelik mesleği amacına uygun holistik uygulamaların gerçekleştirilmesi belirlenmiştir.

Kavramın ölçüm yollarının belirlenmesi; kavramın nasıl ölçülebileceğini belirlemek için uygun yöntemlerin belirlenmesidir (Walker ve Avant, 2011). Duygusal habitus kavramının hemşirelik kimliği ile ilişkili ve hemşire yetkinlikleri, eğilimleriyle ilgili olması, çok da düşünülmeden kendiliğinden ortaya çıkması nedenleriyle (Hirvonen ve Husso, 2012; Husso ve Hirvonen 2012; Scheer, 2012; Virkki, 2008a, 2008b) yorumlayıcı bakış açısıyla değerlendirilebileceği düşünülmüş, hemşirelik duygusal habitusunu anlamak amacıyla gözlem, görüşme gibi nitel araştırma yöntemleri kullanılması önerilmiştir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde ise, duygusal habitus kavramını çalışmalarında inceleyen araştırmacıların da nitel araştırma yöntemlerini kullandıkları saptanmıştır (Akgün ve Öz, 2023; Hirvonen ve Husso, 2012; Husso ve Hirvonen 2012; Virkki, 2008a, 2008b).

3. Bulgular

Hemşirelik duygusal habitusu kavramı, Walker ve Avant'ın (2011) kavram analizi basamaklarına uygun biçimde analiz edilmiş ve bu yöntemin adımları doğrultusunda analiz sonuçları sunulmuştur.

3.1. Kavramın Seçimi

Bu çalışmada kavram analizi yapılacak kavram olarak "hemşirelik duygusal habitusu" seçilmiştir.

3.2. Kavram Analiz Amacının Belirlenmesi

Çalışmanın amacı; hemşirelik duygusal habitusu kavramının tanımlanması ve anlaşılabilirliğinin sağlanmasıdır. Amaç doğrultusunda kavram analizi hemşirelik duygusal habitusu kavramının yapısı, anlamı ve işlevi incelenerek gerçekleştirilmiş ve bu şekilde hemşirelik duygusal habitusunun kavramsal bir tanımı oluşturulmuştur. Sonuçta hemşirelik duygusal habitusu ile ilişkili kavramlar belirlenmiş ve bu kavramların hemşirelik mesleğindeki kullanımı aydınlatılmıştır. Ayrıca kavramın analizi ile hemşireler için kavramın anlaşılabilirliğini ve kullanılabilirliğini sağlamak, yapılacak araştırmalara yönelik farkındalık oluşturmak amaçlanmıştır.

3.3. Kavramın Bulunabilen Tüm Kullanım Alanlarının Belirlenmesi

Kavramın tanımlanması ve kullanım alanlarının belirlenmesi, hemşirelik mesleği için bu kavramın kullanımına ortak bir anlayış

ve standart bir bakış açısı sağlayacaktır. Böylece hemşirelikte kavramın değerlendirilmesi için araç gelişimine yardımcı olunacaktır (Aydan, 2018; Walker ve Avant, 2011). Bu nedenle hemşirelik duygusal habitus kullanım alanlarının tanımlanması amacıyla bu kavram ile ilişkili tanımlar incelenmiş ve kullanım alanları belirlenmiştir.

3.3.1. Hemşirelik duygusal habitusu ile ilişkili kavramlar

Gould (2009) grup üyelerinin belirli duygulara ve duygu ifade etme yollarına yönelik somutlaşmış, aksiyomatik eğilimlerini yani bir sosyal grubun kolektif ve yalnızca kısmen bilinçli duygusal eğilimlerini duygusal habitus olarak kavramlaştırmıştır. Duygusal habitus, Türkçe literatürde aralarında bir ayrım yapılmayan Türkçeye duygusal emek olarak çevrilen emotional labour (duygusal emek) ve emotion work (duygusal çalışma) kavramlarını kendi içinde açıklayarak; sosyal alan içinde etkileşim sonucu ortaya çıkan bireyin kendi ve diğerlerinin duygularını yönetme ve kendi duygularını ifade etme şekillerini ifade eder (Malak Akgün ve Öz, 2017). Habitus (Bourdieu, 2006) ve duygusal emek veya duygusal çalışma (Hochschild, 1979) kavramları kavramsallaştırılarak oluşturulan duygusal habitus kavramı ile gerçekleştirilen çalışmalar insanı anlamak için gerekli olan derinliği sağlar (Aarseth ve ark., 2016; Bourdieu, 2010; Friedman, 2016; Hirvonen ve Husso, 2012; Husso ve Hirvonen 2012; Virkki, 2008a, 2008b). Bu yüzden duygusal habitus kavramı; bakım alanında bireysel ve mesleki benlik ve kimliklerden doğan duygusal emek uygulamalarının analizinde kullanılabilir (Hirvonen ve Husso, 2012; Husso ve Hirvonen 2012; Malak Akgün ve Öz, 2017).

Habitus, sosyal ortam içerisindeki kurallara bilinçli bir şekilde uymanın gerçekleşmediği eylem ve tepki verme şeklidir (Bourdieu, 2006, 2010). Aktarılabılır algı, beğeni ve eylem şeması sistemleri olan habitus, bir sınıfın sahip olduklarını eylemleriyle birleştiren bir üslup birliğidir. Habitus, toplumsallaşmış öznelliktir. Belirli hal, duruş ve yaşamsal eylemleri içeren ve çeşitli davranış biçimleri için nesnel bir zemin oluşturan bir olgudur. Habitus hem eylemlerle hem de algı, beğeni üretimiyle ilgili olduğu için yaşam tarzlarıyla ilişkilidir (Bourdieu, 2010; 2006; Gray, 2012; Houston, 2002; Scheer, 2012). Habitus, pek çok yorumcuya göre alışkanlık kavramı ile bağlantılı görünse de kavram Bourdieu sosyolojisinde edinilmiş olan ve bedende cisimleşen bir şeydir. Böylece habitus özel bir düşünce tarzına ait bireysel ve kolektif bir tarihe bağlıdır (Bourdieu, 2006, 2010). Habitus, gruba kimlik ve gruptakilere koşullara bağlı olarak mizaç ve eğilim kazandırır (Gray, 2012; Houston, 2002; Scheer, 2012;). Toplumsal dünyada karşılaşılan durumlara uyum sağlamada, bireylerin bilinçten çok pratik mantığa dayalı olarak

geliştirdikleri algılamalar ve eylemler üreten eğilimler ve yatkınlıklar bütünüdür veya topluluğudur (Bourdieu, 2006; 2010).

Hochschild (1979) duygusal emeği, yüz ve bedensel gösterim ile yani jest ve mimik ile başkalarında belirli bir zihinsel durum üretme etkinliği olarak tanımlamıştır. Hochschild, hemşirelik gibi meslek üyelerinin belli mesleki koşulları karşılama gerektğini belirtmiştir. Bu meslek koşulları hissetme kurallarıdır. Hissetme kuralları; insanlarla yüz yüze veya ses sese temasın olmasını sağlama, güven, anlaşılma, memnuniyet gibi diğer insanlarda bir duygusal durum yaratmayı sağlama üzerine belirlenmiş kurallardır. Meslek yöneticileri çalışanların duygusal eylemleri üzerinde bir kontrol oluşturmak için hissetme kurallarına yönelik süpervizyon sağlama eğilimindedirler (Gray, 2012; Theodosius, 2008; Hochschild, 1979). Ashforth ve Humphrey (1993) ise duygusal emeği, mesleki koşullara uygun duyguyu sergileme eylemleri olarak belirtmiştir. Morris ve Feldman (1996)'a göre ise duygusal emek, örgüt tarafından meslek üyelerinden istenen kişilerarası ilişkilerde duygusal davranışların gösterilmesi için gereken çaba ve içsel kontroldür. Duygusal emek hem kendi hem diğerlerinin hislerini veya duygularını yönetme, duyguları ne zaman ifade edip edemeyeceğini değerlendirme, duyguların ifadesinin düzenlenmesi ve duyguların uygun bir şekilde nasıl ifade edilebileceğini bilme konularını içermektedir (Malak Akgün ve Öz, 2017). Lupton (1998) da "emotional labour (duygusal emek)" kavramını iş yerinde ya da sosyal bir birimde uyumun devamlılığı için diğerlerinin duygularına yanıt verme ya da duygularını yönetme şekli olarak tanımlamıştır. Ona göre, "emotion work (duygusal çalışma)" ise, kültürel açıdan uygun duyguların ifade edilmesini sağlayan bireyin kendi kendisini yönetmesidir.

3.3.2. Hemşirelik duygusal habitusu tanımları

Bakımın odak noktası hemşirenin mesleğine bağlılığıdır (Husso ve Hirvonen, 2012). Hemşirelik duygusal habitusu kazanılarak hasta ve hemşire etkileşim süresince hemşireler kendi özgünlüklerini etkileşime taşıyarak duygusal emek sergilerler ve holistik bakım sunarlar. Kişisel kimlik, duygusal emeğin olduğu hasta hemşire etkileşim süresince ortaya çıkar. Hasta ve hemşire etkileşim süresince hemşireler kişisel kimlikleriyle kendi özgünlüklerini etkileşime taşırlar (Theodosius, 2008). Hemşirenin sosyal kimliği hemşireliktir ve duygusal emek sosyal rol ile paylaşılr yani hemşireler hemşirelik kimliği ile bakım alanlara duygusal emek sergilerler (Gray, 2012). Hemşirelerin hemşirelik kimliği ile duygusal emek sergilemesi duygusal habitustur (Malak Akgün, 2019). "Bir kültür, bireyin günlük yaşamda duyguları hakkında konuşma tarzını, üslubunu belirleyen, tümüyle hisleriyle ya da

hisleri dışında davranmasını sağlayan bir grup eğilim ve bir üslup dili geliştirmesini sağlayarak bir duygusal habitus sağlar" (Savage, 2004). Bakım alanı kültürü içerisinde hemşire de günlük bakım uygulamalarında kendi ya da hastaların duyguları hakkında konuşmak için bir konuşma tarzı ve üslubu belirleyen mesleki amaçlar, değerler, ilkeler ve kurallar çerçevesinde kendi hisleriyle ya da hisleri dışında davranmasını belirleyen bir grup eğilim ve üslup dili geliştirir.

Bakım alanında bakım çalışmalarına ait hissetme kurallarına ve temel etik değerlere uygun şekillenen duygusal habitus, (Husso ve Hirvonen, 2012; Virkki, 2008a) bakım sunanların bu kural ve değerleri içselleştirmesi anlamına gelir (Husso ve Hirvonen, 2012). Duygusal habitus, içselleştirilmiş ve simgeleşmiş hissetme kuralları olarak kavramsallaştırılır (Husso ve Hirvonen, 2012; Theodosius, 2008). Duygusal habitus kazanımı ile bu kurallar doğal yatkınlıklar olarak içselleştirilir (Bourdieu, 2010; 2006; Husso ve Hirvonen, 2012). Virkki (2008a, 2008b) ise duygusal habitusu duygu yönetiminin içselleştirilmesi ve bilinçli duygu yönetimi gerçekleştirme olarak tanımlamıştır. Bir başka ifadeyle duygusal habitus, hemşirelerin klinikte var olan hissetme kurallarını ve hemşirelik etik değerlerini içselleştirmesidir. Hemşirelerin duygularının oluşması ve bu duyguları hastalara ifade etme eğilimleri olarak açıklanabilir (Hirvonen ve Husso, 2012; Husso ve Hirvonen 2012; Virkki, 2008a, 2008b). Yani bakım alanında duyguların oluşumu ve ifade edilme eğilimini açıklar (Husso ve Hirvonen, 2012).

Hochschild (1979), bakım çalışmasını yalnızca sorumlulukları yerine getirme olarak değil bakımın doğasını anlayarak ve bunu uygun duygu eşliğinde yapma olarak tanımlamıştır (Gray, 2012; Theodosius, 2008). Çoğu profesyonel (danışmanlar, hekimler, hemşireler, sosyal hizmet uzmanları vb.) duygularını yönetmeleri için ücret alırlar. Onlar hastalara veya bireylere sakin, kontrollü, ciddi, empatik, sempatik, anlayışlı vb. görünmelidirler. Bu duygu kuralları onların profesyonel disiplinlerinde (nesnellik, bakım, bilimsellik, rasyonellik terimleri gibi) dolaylı olarak yer alır. Yansız olunmalı ve herhangi bir şahsi acıma, korku, ilgi, aşk, arzu gibi duygulara karşı koyulmalıdır. Aksi takdirde bu duygular profesyonel ilişkiye engel olacaktır (Ashforth ve Humphrey, 1993; Gray, 2012; Kruml ve Geddes, 2000; Morris ve Feldman, 1996; Theodosius, 2008; Wharton, 1999).

Bakım çalışanlarının diğerlerinin gereksinimlerini empatik düzeyde anlamaları, diğerlerinin gereksinimlerine yanıt verebilme yeteneklerine bir zemin oluşturur. Bu yetenek, bizim duygusal habitus olarak tanımladığımız şeyi yansıtır (Husso ve Hirvonen,

2012; Kruml ve Geddes, 2000). Bir kişi diğerlerinin ve kendi sözlü ve sözsüz iletişim öğelerinin içinde yer alan duygularını saptayarak, tanımlayarak ve inceleyerek duygusal habitusu anlayabilir (Scheer, 2012). Duygusal habitus bakım alanında var olan terapötik ve yardım edici iletişim becerileri olarak adlandırılabilir iletişim yetkinliğini (habitusu) hemşirenin kazanması sonucunda hasta hemşire etkileşimde hemşirenin kendinin ve hastanın duygularını anlayarak ve yöneterek psikososyal bakım sunmasını sağlayabilir. Bu bağlamda hemşirelerin duygusal habitusları terapötik duygusal emek kavramını da açıklar (Malak Akgün ve Öz, 2017; Theodosius, 2008). Hemşirelik duygusal habitusu, eğitim ve deneyim ile kazanılabilen holistik bakış açısını kapsayan ve terapötik duygusal emek kavramını içeren hemşirelik mesleğine ait yetkinlikleri yani eğilimleri ifade etmektedir (Malak Akgün ve Öz, 2017).

Scheer (2012) farklı bir bakış açısı geliştirmiş ve duygusal habitus kavramının Bourdieu'nun (2006) kuramına ters düştüğünü belirterek duygusal habitus kavramını kullanmayı reddetmiştir. Bu kavram yerine duygu eylemleri kavramını kullanmayı uygun bulmuştur. Bireylere bir duygusal durumu edinmede yardımcı olan duygu eylemleri; alışkanlıklar, ritüeller, günlük uğraşlardır. Ona göre bir duygusal durumu edinmede önemli etkiye sahip duygu ifade etme davranışları/biçimleri terimi, çalışmalarda sıklıkla terimin etkileri veya kuramsal geçmişi ayrıntılı tartışılmadan kullanılmıştır. Duygu ifade etme davranışları, yansımaları düşünülmeyen duyguların eşlik ettiği davranışlar olarak varsayılır. Bu Bourdieu'nun kuramında yer alan diğer temel kavramlar olan duygusal alanlar ya da duygusal sermaye için de söylenebilir. Scheer'in bu yorumu duyguları eylemden ayırır ve duyguların yönlendirmesiyle gerçekleşen duygu eylemlerini ya da duyguların bir çeşit eylem olarak düşünülmesi fikrini yok sayar.

Tablo 1. Duygusal habitus kavramı ile ilişkili kavramlar

Kavram	Kavram ile ilişkili kavramlar
Habitus	Kimlik
	Mizaç
	Alışkanlık
	Eğilim
	Yatkınlık
	Üslup
	Yaşam tarzı/Hayat tarzı
Duygusal Emek Duygusal Çalışma	Emek
	Eylem
	His
	Duygu
	Empati
	Hissetme kuralları
	Duygu yönetimi
	Duyguların uygun bir şekilde ifade edilmesi

Hemşirelik duygusal habitusu ile ilişkili kavramlar ve hemşirelik duygusal habitusu tanımları alt başlıklarında yer alan tanımlar doğrultusunda hemşirelik duygusal habitusu ile ilişkili kavramlar belirlenmiş ve bu belirlenen kavramlar tematik alt başlıklar halinde Tablo 1'de sınıflandırılmıştır.

3.4. Kavramın Tanımlayıcı Özelliklerinin Belirlenmesi

Kavramın tanımlayıcı özellikleri, bu kavramın kullanım alanlarından yola çıkılarak elde edilen ve sık rastlanılan özelliklerini içermektedir (Aydan, 2018; Walker ve Avant, 2011). Duygusal habitus tanımı yapılırken karşımıza çıkan sözcükler; alışkanlık, kimlik, mizaç, eğilim, yatkınlık, üslup, yaşam tarzı/hayat tarzı, his, duygu ve emektir. Bu sözcüklerin TDK'deki (2021) anlamları aşağıdadır;

Alışkanlık, bir şeye alışmış olma durumu, alışkınlık, alışmışlık, alışkı, itiyat, huy, meleke, ünsiyet, yordamdır.

Kimlik, toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünüdür. Herhangi bir nesneyi belirlemeye yarayan özelliklerin bütünüdür.

Mizaç, huy, yaradılış, tabiat, karakter demektir.

Eğilim, bir şeyi sevmeye, istemeye veya yapmaya içten yönelme, meyil, temayüldür.

Yatkınlık, yatkın olma durumudur. Alışkanlıktan doğan yeti, meleke, mümasesdir.

Üslup, anlatma, oluş, deyiş veya yapış biçimi, tarzıdır. Bir sanatçıya, bir çağa veya bir ülkeye özgü teknik, renk, biçimlendirme ve söyleyiş özelliği, biçem, stildir. Görüş, duyuş, anlayış ve anlatıştaki özelliği veya bir türün, bir çağın kendine özgü anlatış biçimi, biçem, tarz, stildir.

Yaşam tarzı/ hayat tarzı, yaşayış biçimidir.

Duygu, duyularla algılama, histir. Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim veya önsezidir. Nesnelere veya olayları ahlaki ve estetik yönden değerlendirme yeteneğidir. Kendine özgü bir ruhsal hareket ve hareketlilik.

His, duygu, duyu, sezgi ve sezmedir.

Emek, bir işin yapılması için harcanan beden ve kafa gücü, mesai, zahmettir. Uzun ve yorucu, özenli çalışmadır. İnsanın bilinçli olarak belli bir amaca ulaşmak için giriştiği hem doğal ve toplumsal çerçevesini hem de kendisini değiştiren çalışma sürecidir.

Oxford İngilizce Sözlüğüne (2021) göre habitus kelimesi Latince menşelidir. Durum, görünüm demektir. Sözcük başlangıçta giysi,

kıyafet anlamına geliyorken, daha sonra fiziksel veya zihinsel yapıyı ifade etmeye başlamıştır. Bu sözlükte diğer sözcüklerin anlamları şöyledir;

Aalışkanlık, özellikle de vazgeçmesi zor olan yerleşik veya düzenli bir eğilim veya uygulamadır. Belirli bir duruma otomatik tepkidir.

Kimlik, bir kişi veya şeyin kim veya ne olduğu gerçeğidir. Bir kişinin veya şeyin kim veya ne olduğunu belirleyen özelliklerdir. Yakın bir benzerlik veya yakınlıktır.

Mizaç, özellikle davranışlarını kalıcı olarak etkilediği için bir kişinin veya hayvanın doğası anlamına gelmektedir.

Eğilim, belirli bir özellik veya davranış türüne yönelik bir meyil, beğenidir.

Yatkınlık, belirli bir durumdan muzdarip olma, belirli bir tutuma sahip olma veya belirli bir şekilde hareket etme yükümlülüğü veya eğilimidir.

Üslup, bir biçimde karakteristiktir. Bir şeyin yapıldığı belirli bir prosedür, bir tarz veya yoldur.

Yaşam tarzı/ hayat tarzı, bir insanın yaşama şeklidir.

Duygu, kişinin koşullarından, ruh halinden veya başkalarıyla olan ilişkilerinden kaynaklanan güçlü bir histir.

His, yoğunlaşan duyguları algılama, duyumsama veya sezmedir.

Emek (labour), iş özellikle fiziksel iştir. Emek (work), gelir elde etme aracı olarak zihinsel veya fiziksel aktivite veya iştir. Bir amaca veya sonuca ulaşmak için yapılan zihinsel veya fiziksel çabayı içeren etkinliktir.

3.5. Model Vakasının Oluşturulması

Örnek vaka, hemşirelik duygusal habitus kavramının bütün tanımlayıcı özelliklerini içermektedir. Walker ve Avant'a (2011) göre bu vakalar gerçek yaşamdan güncel örnekler olabileceği gibi literatürden belirlenebilmekte ya da kurgulanabilmektedir.

Vaka kurgusal olarak oluşturulmuştur ve şöyledir; "Hemşire bir zamanlar kendisinin de tedavi gördüğü ve zor günler yaşadığı bir hastalık tanısıyla tedavi gören hastasına bakım verirken gerginlik hissettiğini fark etmiştir. Bu hissin hastanın duygusal gereksinimlerini karşılama konusunda zorlanmasına neden olduğunu anlamış, bu duygusuyla etkin baş etmeye çalışarak, duygu yönetimi gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ne zaman bakımını etkileyecek olumlu ya da olumsuz bir duygu yaşasa, bilinçli ya da bilinçsiz bu duyguyu yönetirken, düşünce ve davranışlarını düzenlerken kendini bulur. Bu eğitimi hemşirelik eğitimi ve

deneyimleri sonucunda benimsemiş ve içselleştirmiştir. Pek de bilinçli olmadan doğal olarak bu gerçekleşmektedir. Ayrıca hemşire hastasının da tedavisiyle ilgili olumsuz konuşmalarda bir hassasiyeti olduğunun farkındadır. Bu sonuca hastanın söz söylemeyen iletişim mesajlarından varmıştır. Çünkü etkili iletişim becerilerini kullanarak empatik dinleme gerçekleştirmektedir. Böylece hem kendi hem bakım sunduğu kişilerin duygularının farkındadır. Etkili geri bildirim verebilmek için de duygu ifadelerini düzenlemeyi, duygularını ne zaman ifade edip edemeyeceğini değerlendirmeyi bilmektedir. Ve sonuçta duygularını uygun olarak nasıl ifade edebileceğini bilmektedir. Hemşirelik bakım sürecinde hastanın bu hassasiyetine değinmesi gerektiğini düşünmüş ve bakım planını bu doğrultuda şekillendirmiştir. Öncelikli adımı hastada bakım ekibine güvenmesini sağlamak için onlara karşı güven duygusu oluşturmaktır. Sonrasında bu hassasiyetin altın da yatan temel duygu ve düşünceleri keşfetmeyi amaçlamaktadır. Bu hemşirelik bakım sürecinde amacı hastanın duyguları ile etkin baş etmesini sağlayarak yaşam kalitesini arttırmaya çalışmaktadır. Öncelikli olarak hemşirenin baş etmesi gereken şey ise kendi duygularının hasta bakımına olumsuz yansımalarını engellemektir."

Vaka tanımlayıcı özellikler yönünden incelendiğinde; hemşire bulgular doğrultusunda hastaya bakım verirken duygusal emek sergilemiş ve bu emeği bir alışkanlık, eğilim şeklinde pek de bilinçli olmadan gerçekleştirmiştir. Sonuçta profesyonel hemşirelik kimliğini kazanmış, hastanın duygusal gereksinimlerini karşılamak için emek harcamış ve holistik bakım sunmuştur (Ashforth ve Humphrey, 1993; Kruml ve Geddes, 2000; Malak Akgün ve Öz, 2017; Morris ve Feldman, 1996; Theodosius, 2008; Wharton, 1999).

3.6. Sınırdaki ve Karşıt Vakasının Oluşturulması

Kavramın tanımlayıcı özelliklerinden bazılarını içeren sınırdaki bir vaka oluşturulmuştur. Bu vaka, kavramın tanımlayıcı özelliklerinden hiçbirini içermeyen karşıt bir vakadır (Walker ve Avant, 2011).

Karşıt vaka da kurgusal olarak oluşturulmuştur. Aynı örnekte; hemşire hastanın tedavisiyle ilgili olumsuz konuşmalarda bir hassasiyeti olduğunun farkında olduğunda kendini rahatlamış hissetmiştir. Çünkü hemşire bir zamanlar kendisinin de tedavi gördüğü ve zor günler yaşadığı bu hastalık tanısıyla tedavi gören hastasına bakım verirken gerginlik hissetmektedir. Hastaya bakım verirken hastanın sadece fiziksel bakım almak istemesi ve iletişimden kaçınması bakımını ona göre kolaylaştıracaktır.

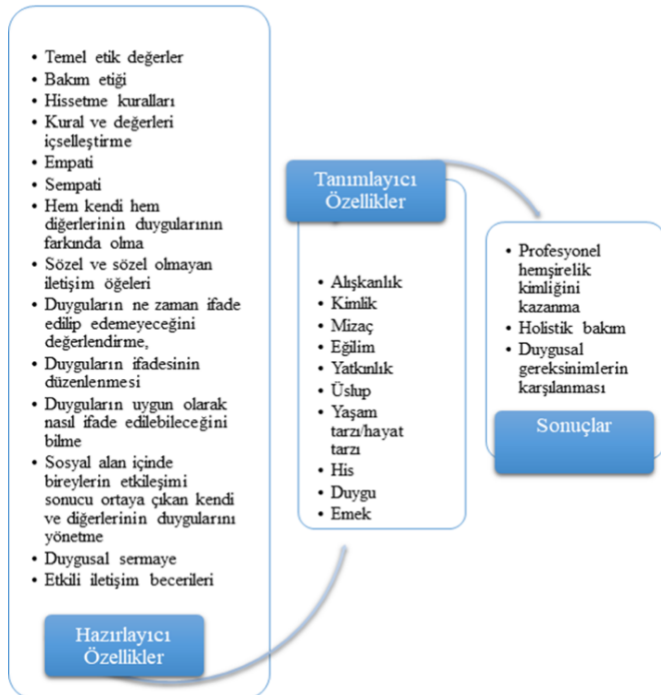
Vaka; tanımlayıcı özellikler yönünden incelendiğinde, hemşire hastaya duygusal emek sergilememiştir. Çünkü kendi ve hastanın duygularını nasıl yöneteceğini, duygularını nasıl ifade edeceğini bilmemektedir. Sonuçta profesyonel hemşirelik kimliğini kazanmamış, hastanın duygusal gereksinimlerini karşılamak için emek harcamamış ve hastaya holistik bakım sunmamıştır (Ashforth ve Humphrey, 1993; Kruml ve Geddes, 2000; Malak Akgün ve Öz, 2017; Morris ve Feldman, 1996; Theodosius, 2008; Wharton, 1999).

3.7. Kavramla İlgili Hazırlayıcı Etkenlerin ve Sonuçların Belirlenmesi

Bu kavramın oluşmasında ve ortaya çıkmasında etkili olan etkenler yani hazırlayıcı özellikler ve ortaya çıkması ile karşılaşılan sonuçlar belirlenir (Walker ve Avant, 2011). Bu basamak amacına uygun olarak Şekil 1’de hemşire duysal habitusu hazırlayıcı özellikleri ve sonuçları belirtilmiştir.

3.8. Kavramın Ölçüm Yollarının Belirlenmesi

Hemşirelik duygusal habitusunu anlamak amacıyla gözlem, görüşme gibi nitel araştırma yöntemleri kullanılmaktadır (Cottingham, 2017; Dolinsky, 2013; Hirvonen ve Husso, 2012; Husso ve Hirvonen 2012; LeGrow, Hodnett, Stremler, McKeever, Cohen, 2014; Rhynas, 2005; Savage, 2004; Souza ve Silvino, 2018; Simpson, 2011; Virkki, 2008a, 2008b).

Şekil 1. Hemşirelik duygusal habitusunun hazırlayıcı özellikleri, tanımlayıcı özellikleri ve sonuçları

3.9. Sınırlılıklar

Çalışmada TDK ve Oxford İngilizce sözlüklerinin, araştırmanın gerçekleştirildiği tarihteki literatür içeriğinin kullanılması ve kullanılan kaynakların Türkçe ve İngilizce dilinde olması araştırmanın sınırlılıklarıdır.

4. Sonuç

Hemşirelik duygusal habitusu özelliklerini (etik değerler, etkili iletişim becerileri gibi) kişinin alacağı eğitimle ve deneyimle içselleştirilebileceği belirlenmiştir. Bu içselleştirmeye birlikte duygusal emek bir alışkanlık, kimlik, mizaç, eğilim, yatkınlık, üslup, yaşam tarzı/hayat tarzı şeklinde hemşirelik hizmetlerinde ortaya çıkmaktadır. Hemşirelik eğitiminde etkili iletişim becerileri, empati, sempati, hem kendi hem diğerlerinin duygularının farkında olma ve yönetimi, duyguların ifadesinin düzenlenmesi, duyguların ne zaman ifade edilip edemeyeceğini değerlendirme, duyguların uygun bir şekilde nasıl ifade edilebileceğini bilme konularına yer verilerek hemşirelik duygusal sermayesi artırılmalıdır. Böylece hemşirelerin duygusal emeklerini fark etmeleri ve içselleştirmeleri sağlanmalıdır. Profesyonel hemşirelik kimliği kazanımında duygusal habitus önemli bir kavramdır. Holistik bakım ve hizmet verilen bireylerin duygusal gereksinimlerinin karşılanması için üzerinde durulması gereken bir kavramdır. Hemşirelik duygusal habitusu kazanımıyla hemşirelik bakım kalitesi artacağı, hasta memnuniyeti artış göstereceği gibi hemşirelerin iş doyumunu sağlanacak, tükenmişlik gibi olumsuzlukların önüne geçilerek hemşirelerin sağlıkları korunabilecektir. Çünkü hemşire kendi duygu ve düşüncelerinin farkında, duygu ve düşüncelerini ve ilişkilerini yönetebilen ve çeşitli çatışmaları etkili çözebilen bir profesyonel olabilecektir. Sonuç olarak bu çalışmayla hemşirelik duygusal habitusu kavramına açıklık getirilerek, bu kavramın hemşirelik literatürüne kazandırılması önerilmektedir. Zaten hemşirelerin uygulamalarına yansıyan bu eğilimin adı konulmuş ve dolayısıyla hemşirelerde bir farkındalık oluşturulmuş olacaktır. Hemşirelik duygusal habitusu kavramının hemşirelik mesleğine kavramsal açıdan katkıda bulunacağı, bakım sürecinde yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Makale Bilgileri

Değerlendirme: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

Etik Beyan: Bu çalışma için etik kurul onayına gerek yoktur.

Benzerlik Taraması: Yapıldı – iThenticate.

Etik Bildirim: health@artuklu.edu.tr

Yazar Katkıları:

Araştırmanın Tasarımı (CRediT 1)	BMA
Veri Toplanması (CRediT 2)	BMA
Araştırma - Veri Analizi - Doğrulama (CRediT 3-4-6-11)	BMA
Makalenin Yazımı (CRediT 12-13)	BMA
Metnin Geliştirilmesi ve Tashihi (CRediT 14)	BMA

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynaklar

- Aarseth, H., Layton, L., & Nielsen, H. B. (2016). Conflicts in the habitus: the emotional work of becoming modern. *The Sociological Review*, 64(1), 148-165.
- Akgün, B. M. (2019). The field of care work and habitus. *Journal of Psychiatric Nursing*, 10(2): 143-148.
- Akgün, B. M. & Öz, F. (2023). Hemşirelerin tükenmişlik düzeylerinin duygusal habitus bağlamında incelenmesi. *Black Sea Journal of Health Science*, 6(2), 253-261.
- Ashforth, B. E., & Humphrey, R. H. (1993). Emotional labor in service roles: The influence of identity. *Academy of Management Review*, 18(1), 88-115.
- Aydan, S. (2018). Sağlık hizmeti araştırmalarında kavram analizi. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 21(3), 551-562.
- Bourdieu, P. (2010). "Sermaye Biçimleri". *Derleyenler: M. M. Şahin ve A. Z. Ünal, Sosyal Sermaye, Değişim, İstanbul*, s. 45-75.
- Bourdieu, P. (2006). *Pratik nedenler: Eylem kuramı üzerine*. Tanrıöver HÜ (Çev. Ed.). Hil Yayınları, İstanbul.
- Bourdieu, P. & Wacquant, L. (2012). *Düşünsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar. Ökten N* (Çev. Ed.). İletişim Yayınları, İstanbul.
- Cottingham, M. D. (2017). Caring moments and their men: Masculine emotion practice in nursing. *NORMA*, 12(3-4), 270-285.
- Dolinsky, R. C. (2013). Emotional memories stemming from a crisis: A snapshot of AIDS activism in Washington, DC (1981-1986). *Journal of Homosexuality*, 60(12), 1666-1694.
- Friedman, S. (2016). Habitus clivé and the emotional imprint of social mobility. *The Sociological Review*, 64(1), 129-147.
- Gould, D. B. (2009). *Moving Politics: Emotion and ACT UP's Fight Against AIDS*. University of Chicago Press, IL, Chicago.
- Gray, B. (2012). *Face to Face with Emotions in Health and Social Care*. Springer, New York.
- Hirvonen, H., & Husso, M. (2012). Living on a knife's edge: Temporal conflicts in welfare service work. *Time & Society*, 21(3), 351-370.
- Hochschild, A. R. (1979). Emotion work, feeling rules, and social structure. *American journal of sociology*, 85(3), 551-575.
- Houston, S. (2002). Reflecting on habitus, field and capital: Towards a culturally sensitive social work. *Journal of Social Work*, 2(2), 149-167.
- Husso, M., & Hirvonen, H. (2012). Gendered agency and emotions in the field of care work. *Gender, Work & Organization*, 19(1), 29-51.
- Kruml, S. M., & Geddes, D. (2000). Exploring the dimensions of emotional labor: The heart of Hochschild's work. *Management Communication Quarterly*, 14(1), 8-49.
- LeGrow, K., Hodnett, E., Stremler, R., McKeever, P., & Cohen, E. (2014). Bourdieu at the bedside: briefing parents in a pediatric hospital. *Nursing Inquiry*, 21(4), 327-335.
- Lupton, D. (1998). *The Emotional Self*. Sage, London.

- Malak Akgün, B. & Öz, F. (2017). *Hemşirelikte Duygusal Habitus*. Nobel Tıp Kitabevi, Ankara.
- Morris, J. A., & Feldman, D. C. (1996). The dimensions, antecedents, and consequences of emotional labor. *Academy of Management Review*, 21(4), 986-1010.
- Oxford Dictionaries. (2021). Dictionaries. Retrieved September 2, 2021 from <https://en.oxforddictionaries.com/>
- Rhynas, S. J. (2005). Bourdieu's theory of practice and its potential in nursing research. *Journal of Advanced Nursing*, 50(2), 179-186.
- Savage, J. (2004). Researching emotion: the need for coherence between focus, theory and methodology. *Nursing Inquiry*, 11(1), 25-34.
- Scheer, M. (2012). Are emotions a kind of practice (and is that what makes them have a history)? A Bourdieuan approach to understanding emotion. *History and theory*, 51(2), 193-220.
- Simpson, R. (2011). Men discussing women and women discussing men: Reflexivity, transformation and gendered practice in the context of nursing care. *Gender, Work & Organization*, 18(4), 377-398.
- Souza, D. F., & Silvino, Z. R. (2018). The Sociology of Pierre Bourdieu: theoretical potential for the subfield of nursing. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 71, 2055-2059.
- Theodosius, C. (2008). *Emotional Labour in Health Care: The Unmanaged Heart of Nursing*. Routledge, New York.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2021). Sözlük. <http://www.tdk.gov.tr/> adresinden 2 Eylül 2021 tarihinde alınmıştır.
- Virkki, T. (2008a). Habitual trust in encountering violence at work: Attitudes towards client violence among Finnish social workers and nurses. *Journal of Social Work*, 8(3), 247-267.
- Virkki, T. (2008b). The art of pacifying an aggressive client: 'Feminine' skills and preventing violence in caring work. *Gender, Work & Organization*, 15(1), 72-87.
- Walker, L. O. & Avant, K. C. (2011). *Strategies for Theory Construction in Nursing*. In M. Connor (Ed.), *Chapter 10-Concept Analysis* (pp. 157-178). Pearson, USA.
- Wharton, A. S. (1999). The psychosocial consequences of emotional labor. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 561(1), 158-176..